

Валентина Кубік

ст. викладач,

Одеський національний економічний університет

**ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ
МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ
У ДІЯЛЬНІСТЬ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ**

Визначальним для становлення економіки будь-якої країни є розвиток малого підприємства та його ефективне функціонування. Цей факт обумовлює те, що з кожним роком все більша кількість компаній готує свою фінансову звітність у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності. Адже застосування МСФЗ сприяє створенню основи для забезпечення потреби найширшого кола користувачів фінансової звітності економічною інформацією, сприяє посиленню захисту прав інвесторів та забезпеченню прозорості функціонування міжнародних ринків капіталу. Проте особливості функціонування малих та середніх підприємств обумовлюють те що, запровадження МСФЗ в цьому секторі супроводжується виникненням ряду проблемних питань та перешкод на шляху їх впровадження.

Незважаючи, на ретельне дослідження проблем впровадження МСФЗ серед малих підприємств, вибір методів і способів ведення обліку та складання звітності є дуже складним завданням для підприємств такого типу. Ряд проблем залишається невирішеними серед яких: складність застосування окремих положень бухгалтерського обліку та методик відображення господарських операцій, недосконалість спрощених форм обліку, неадекватність фінансової звітності різних за розміром, обсягом, видами діяльності підприємств малого бізнесу тощо.

Головною метою при створенні стандарту фінансової звітності для малих та середніх підприємств, було усунення головного стримуючого фактору на шляху поширення МСФЗ - високої трудомісткості та витратності підготовки фінансової звітності відповідно до всіх вимог міжнародних стандартів. Важливим аргументом на користь створення спрощеного стандарту для малих та середніх підприємств послужило також те, що недостатні компетенція і професійні навички бухгалтерів і аудиторів МСП, необхідні для здійснення складних розрахунків, необхідних повною версією МСФЗ, приводили до істотного зниження достовірності фінансової звітності малих та середніх підприємств [1, с. 37]. Таким чином, можна сказати, що метою Ради по МСФЗ при розробці стандарту для МСП було, з одного боку, задоволення потреб користувачів звітності компаній малого та середнього бізнесу, а з іншого - зниження вартості складання звітності.

МСФЗ для МСП можуть застосовувати ті підприємства, що відповідають якісним критеріям віднесення до малих та середніх згідно МСФЗ, тобто ті, що: не є підзвітними громадськості та оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів. Зовнішніми користувачами є, наприклад, власники, що не беруть участь в управлінні підприємством, існуючі та потенційні кредитори, а також кредитно-рейтингові агентства [2].

В Україні ті підприємства, що не складають фінансову звітність за МСФЗ та відповідають кількісним критеріям віднесення до малих, згідно законодавства України можуть складати звітність відповідно до вимог П(с)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [3], але МСФЗ для МСП передбачає складання малими підприємствами: звіту про фінансовий стан на дату звітності, звіту про сукупний дохід за звітний період, звіту про зміни у власному капіталі за звітний період, звіту про рух грошових коштів за звітний період, приміток, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію. На відміну від МСФЗ згідно з вимогами П(с)БО 25 малі підприємства в складі фінансової звітності мають складати лише Баланс (форма 1-м, або 1-мс) та Звіт про фінансові результати (форма 2-м, або 2-мс). За думкою деяких вчених (Токарева Т. О., Бабіч В.В.) відсутність приміток у складі фінансової звітності для малих підприємств є суттєвим недоліком та являє собою порушення принципу повного висвітлення облікової інформації. За умов використання малими підприємствами спрощеної звітності, значення приміток зростає, вони мають стати невід'ємною її частиною [4, с. 5].

Відмінним від МСФЗ для МСП також є факт того, що П(с)БО 25 дає вичерпний перелік статей та порядок їх заповнення для фінансової звітності малих підприємств. Проте багато з науковців вважають, що не варто встановлювати форми з чітко визначеним переліком статей, як це відбувається в П(с)БО 25. Це недоцільно з основної причини: типова форма звітності неадекватна щодо фінансово-

господарської діяльності всіх малих підприємств, а, отже, не завжди є доречною. Доцільно визначити перелік показників, які можуть відображатись у формах звітності [4, с. 6].

МСФЗ для МСП являє собою не тільки спрощений варіант фінансового звіту в порівнянні з повними МСФЗ, але і визначає спрощений варіант обліку, спрощення щодо визнання та оцінки активів і зобов'язань, доходів і витрат, вимог до подання та розкриття інформації. В той час як згідно з вимогами законодавства України, усі підприємства незалежно від сфери діяльності та розміру мають застосовувати ті методи оцінки активів та зобов'язань, що передбачені в нормах національних П(с)БО і лише деякі малі підприємства мають право застосовувати спрощений порядок обліку активів та зобов'язань, власного капіталу та складання фінансової звітності. Наприклад, облік основних засобів та нематеріальних активів згідно вимогам МСФЗ для МСП ведеться лише одним методом – методом обліку за первісною вартістю за мінусом накопиченої амортизації та збитків від знецінення. Альтернативний облік за переоціненою вартістю заборонений. Перегляд строку корисного використання, ліквідаційної вартості та методу нарахування амортизації повинен проводитися тільки в умовах істотної зміни умов експлуатації об'єкта.

МСФЗ для МСП в порівнянні з повним текстом МСФЗ значно спрощує методика обліку фінансових інструментів, так замість чотирьох класифікаційних груп фінансових інструментів застосовуються лише дві.

Згідно ж з вимогами П(с)БО 13 фінансові інструменти первісно оцінюють за фактичною собівартістю, яка складається із справедливої вартості. На кожну ж наступну дату фінансові активи оцінюють за їх справедливою вартістю.

Таким чином, бачимо, що вітчизняний спосіб і метод обліку фінансових інструментів, призначений як для великих підприємств, так і для малих, не є складнішим ніж спрощений метод обліку, призначений для малих підприємств, передбачений МСФЗ.

Облік інвестицій у асоційовані та спільно-контрольовані відповідно до стандарту МСФЗ для МСП може здійснюватися за допомогою таких методів: за первісною вартістю придбання; за методом участі у капіталі; за справедливою вартістю.

Згідно національних П(с)БО фінансові інвестиції в асоційовані і дочірні підприємства обліковуються за методом участі в капіталі крім випадків, коли фінансові інвестиції придбані для продажу і коли діяльність асоційованих та дочірніх підприємств обмежує їх здатність передавати кошти інвестору протягом періоду, що перевищує 12 місяців.

У міжнародних стандартах звітності для підприємств малого бізнесу не потрібно окремого подання «довгострокових активів, призначених для продажу» у звіті про фінансовий стан. Існують вимоги до розкриття такої інформації лише в тому випадку, коли на звітну дату підприємство має угоду про продаж, що має обов'язкову силу, на вибуття активів або групи активів і зобов'язань (тоді як повна версія вимагає більш детального розкриття інформації щодо припиненої діяльності).

Для обліку необоротних активів, утримуваних для продажу та припиненої діяльності в українській практиці обліку затверджено П(с)БО 27, що чітко визначає критерії, при виконанні яких, необоротні активи та група вибуття визнаються утримуваними для продажу.

У МСФЗ для МСП значно звужена дія методу оцінки за справедливою вартістю. Цей метод застосовується лише до інвестиційної нерухомості та фінансових інструментів як альтернативний, а не обов'язковий метод.

В українських стандартах бухгалтерського обліку для підприємств незалежно від розміру та сфери діяльності передбачено метод оцінки за справедливою вартістю для таких елементів обліку як: основні засоби, нематеріальні активи, фінансові інвестиції, та фінансові інструменти, біологічні активи, ідентифіковані активи та зобов'язання та ін. [5, с.35].

Малі підприємства являють собою особливу форму господарювання зі своїми перевагами, недоліками і особливостями функціонування. Конкуренція, яка складається у сучасних умовах і існує на ринку, обумовлює малі підприємства шукати нові шляхи вирішення проблем фінансування, кредитування, розширення та забезпечення ефективної діяльності підприємства в цілому. Одним з можливих таких шляхів є перехід підприємств на складання фінансової звітності згідно МСФЗ для МСП, які розроблені спеціально для малих і середніх підприємств, бажаючих вийти на міжнародний ринок, забезпечити прозорість своєї діяльності для зовнішніх користувачів, при цьому мінімізувавши свої витрати, пов'язані з складанням такої звітності. Але перш ніж впроваджувати МСФЗ в діяльність конкретного підприємства необхідно ретельно проаналізувати доцільність і майбутні економічні вигоди такого впровадження, а також відповісти на питання, чи не буде більш ефективно застосування

національних П(с)БО. Головним для малих підприємств є забезпечення мінімальних витрат, пов'язаних з веденням обліку та складання звітності – для цього обрана методика обліку повинна бути якомога простішою, а також забезпечення того щоб звітність якомога більш повно відображала фінансовий стан підприємства. Існують конкретні положення МСФЗ для МСП, які забезпечують досягнення підприємством цієї мети. Наприклад, позитивним для підприємства буде складання приміток до фінансової звітності, які забезпечать дотримання принципу повного висвітлення, наявність в стандартах лише переліку показників, а не вичерпного переліку статей, дозволить підприємству відображати більш точно фінансовий стан і результати діяльності конкретного підприємства. Значним спрощенням характеризується ведення обліку основних засобів згідно МСФЗ для МСП, перелік показників для яких необхідно визначати справедливу вартість значно скорочені.

Але в той же час в МСФЗ для МСП існують і суттєві недоліки, так відсутність можливості капіталізувати витрати на розробки та фінансові витрати на придбання кваліфікованих активів може істотно спотворювати фінансову звітність таких підприємств.

Таким чином, кожне підприємства проаналізувавши плюси і мінуси тих чи інших стандартів, ґрунтуючись на досягненні головних цілей, які фінансова звітність повинна виконувати, самостійно має прийняти рішення про вибір тієї чи іншої методики складання фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Бикина Ю. В. МСФО для малых и средних предприятий/Ю. В. Бикина// Школа професійного бухгалтера. – 2009. – № 11 (106) – С. 36-41
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств URL: <http://vobu.ua/ukr/documents/item/msfz4msp>
3. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: наказ МФУ № 39 від 25.02.2000 зі змінами № [226 від 31.05.2019](#). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
4. Токарева Т.О. Методика і організація обліку та аналізу фінансових результатів діяльності на малих підприємствах URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN.
5. Гоголь Т. Концепция справедливой стоимости в бухгалтерском учете: последствия для предприятий малого бизнеса. Бухгалтерский учет и аудит. 2012. № 6. С.32-38.